

το κρασί.

Ένας γκρεμνός — και τὰ οὐράνια ἕνα χέρι μου δείχνει. Ὡ! τραγούδι — τραγούδι! Μὰ βαθείά μου ἕνας Ἄδης νὰ χάσκει.

— Σ' ἀγαπῶ!... Μὰ, τὸ ξαίρω γιὰ πόσο! Μ' ἀρωπᾶς: «Ναί; Γιὰ πάντα;» — Μήπως ξαίρω! Κάθε στιγμή ἕνας ἄνθρωπος νέος γεννιέται, κάθε στιγμή κ' ἕνας ἄλλος πεθαίνει.

Γέμισε τὸ ποτήρι μου μὲ βυσσάντο κρασί κ' ἔλα δῶ στὴν κουφάλα τοῦ βράχου νὰ πιοῦμε.

Στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου
Ἰουλίου—Σεπτεμβρίου τοῦ 1920

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΛΙΑ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Ἐκείνο τὸ βράδι γύριζα στὸ σπίτι μου, μὲ τὰ μάτια χαμῶ, χωρίς νὰ βλέπω γύρω μου. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ νεκρώσιμο πανί, ποὺ κρεμότανε στὴν πορτοῦλα τοῦ γειτονικοῦ μὲς σπιτιοῦ, δὲν τὸ κατάλαβα παρ' ἀφοῦ ἔφτασα σὲ μιὰν ἀπόσταση, ὅσο ποὺ νὰ μὲ φτάνουν οἱ ἄλλοι τοῦ, ποὺ ἀνέμιζαν στὸ βραδινὸ ἀεράκι. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ μαυροφορεμένου σπιτιοῦ μοῦ εἶταν ἄγνωστοι καὶ οὔτε εἶχ' ἀκούσει νᾶχουν ἄρρωστο καὶ νὰ θάβουνε αὐτὲς τὲς ἡμέρες.

Πλησίασα λοιπόν, ἔπασα τὴ μιὰν ἄκρη τῆς νεκρώσιμης κουρτίνας, τὴν κόλλησα στὸν τοῖχο καὶ διάβασα τὸ χαρτί, ποὺ εἶταν κερφισωμένο ἀπάνω. Μιά γυναίκα ἔλεγε πὼς πέθανε. Ὄνομα, παρόνομο, ὅλα μοῦ εἶταν ἄγνωστα.

Παρῶδωσα πάλι τὴν κουρτίνα στὸν ἀέρα, κοντοστάθηκα λίγο ἀκόμα, κοίταξα μέσα στὸ σπίτι, εἶδα σ' ἕναν τοῖχο τὴ σκιά μιᾶς λαμπάδας, ποὺ βέβαια θάβαιγε στὸ κεφάλι τῆς πεθαμένης, καὶ ἔακολουθήσα τὸ δρόμο μου. Ἀπορούσα πὼς δὲν εἶχα δεῖ μέσα καμιὰ γειτόνισσα. Μόνο δυὸ — τρεῖς γυναικοῦλες νὰ στέκονται σὰν ξένες.

Λίγες πόρτες παρακάτω εἶταν τὸ σπίτι μου. Ἡ ὀξόπορτα φαινότανε πιασμένη ἀπὸ καμιὰ δεκαριά γυναῖκες ποῦ, ὅπως εἶταν ἡ συνήθεια, καθεμιὰ εἶχε φέρει καὶ τὴν καρδέλα τῆς. Νὰ οἱ γυναῖκες τῆς γειτονιάς! Ἐδῶ εἶταν ὅλες. Περίεργο πρῶτα ὅμως: νὰ κρεμαστῆ ἡ μαύρη κουρτίνα καὶ νὰ μὴν τρέξουν νὰ ξημερωθοῦν κοντὰ αὐτὸς λυπημένους!

Πλησίασα καί, προτοῦ κληροπερίσω, ζήτησα νὰ διαβάσω τὴν αἰτία στὰ μάτια τους. Ἀντὶ ὅμως νὰ λυθεῖ ἡ μιὰ μου ἀπορία, γεννήθηκε καὶ δευτέρα. Γιατί, ἐκεῖ ποὺ περιμένα, πλησιάζοντάς τες, νὰ νοιώσω τὴν πνοὴ τῆς λύτης καὶ τῆς ἀνορεξίας, — διάβολε! δέκα βήματα πρὸ πέρα κρεμόταν ἡ σημαία τοῦ Θανάτου, — λίγο ἔλειπε νὰ νομίσω πὼς κληροπερίζοντας θὰ ξέσπᾳζαν σὲ γέλια. Αὐτὸ τοῦλάχιστο ἔλεγε τὸ πρῶσοπό τους.

— Καλησπέρα καὶ ζωὴ σὲ λόγου σας! τοὺς εἶπα, περίεργος νὰκούσω τί θὰ μοῦλεγαν.

— Τὴν ἤξερες τὴ μακαρίτισσα; μὲ ρώτησε ἡ κυρὰ Σπύρανα, μ' ἕνα εἰρωνικὸ χαμόγελο.

— Ὅχι, τώρα ποὺ πέθανε ἔμαθα πὼς τὴ λέγανε.

Κ' ἡ Σπύρανα, γυρίζοντας στὲς ἄλλες, εἶπε:

— Ἄμ' δὲν ξέρει τίποτα γι' αὐτό....

Καὶ βέβαια ποὺ δὲν ἤξερα τίποτα. Δὲ θάρροῦσα ὅμως νὰ μάθω, ἀφοῦ τὸ ζήτημα τὸ ἀνάλαβε ἡ κυρὰ Σπύρανα.

Ἡ κυρὰ - Μανώλαινα, — θεὸς σχωρέστην γιὰ ὅ,τι εἶχε κάνει τῆς Σπύραντας, — εἶταν πολὺ κακὰ γυναίκα. Καὶ ἄλλες ἔχουνε μεγάλη τὴ γλώσσα, μὰ ἡ δική της δὲν εἶχε τζίρι. Ἄλλομονο σὲ κείνον ποὺ θὰ τὸν περιλόβαινε. Μήτε τὸ ρέμα τῆς Καλλιγούς δὲ θάρρανε γιὰ νὰ τὸν ξεπλύνει ἔπειτα.

Ἐνα πρωτὶ, — τὲς πρώτες ἡμέρες ποὺ κουβαλήθηκε ἡ Μανώλαινα στὴ γειτονιά — περνώοντας ἡ Σπύρανα ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς γιὰ νὰ πάει στὸν ἀνταρχνὸ μπακάλη νὰ πάρει λίγη μανέστρα, τὴν εἶδε ὄσω, τὴν καλημέρισε, τῆς εἶπε ὅ,τι καλὸ λόγο εἶχε γιὰ τὸν ἐργασίῳ τῆς, καὶ στὸ τέλος ἡ καλὴ τῆς ἡ καρδιά τῆς ἀνοίξε καὶ τὸ σπίτι τῆς. Ὅποτε ἤθελε μπορούσε νὰ κοπιᾷσει. Τὸ σπίτι τῆς Σπύραντας δὲ θὰ ἔδωρισε ποτὲ κλειστό.

Καὶ γιὰ ὅ,τι αὐτὰ τί νομίζετε πὼς εἶπε ἔπειτα ἡ συχωρεμένη; Πὼς ἡ Σπύρανα εἶχε μισοστῆ, λέει, τὴν ἐκαδιάρικη χαρτοσακούλα μὲ τὴ μανέστρα, ποὺ περιμένε ἡ Μανώλαινα στὴν πόρτα τῆς ἀπὸ τὸ μπακάλη; καὶ γι' αὐτὸ εἶχε βρεῖ τόσα καλὰ λόγια νὰ τῆς πεῖ. Ὅ,τι κολλήσει, σοῦ λέει. Ὅχι αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τόσα. Φτάνει μόνο ἡ Σπύρανα — ἀκούς λόγος! — νάμπαινε μέσα, νάπαινε τὸ ποτηράκι τῆς μὲ τὴ μαστίχα καὶ νὰ δεχόταν σὲ λίγο στὸ σπίτι καὶ τὴ μανέστρα ποὺ τῆς χρειάζοταν. Κατάλαβες, δηλαδή, ποῖο εἶταν τὸ εὐχαριστῶ; Ἄμ' σ' αὐτὸ τὸν παλιόκοσμο, ὁ καλόψυχος αὐτὰ παθαίνει.

Ἀπὸ τότε ἡ Σπύρανα δὲ θέλησε νὰ δεῖ τὴ Μανώλαινα οὔτε ζωγραφιστή. Ὅχι πὼς τὴν ἐνοίαξαν αὐτὰ ποὺ τῆς εἶπε. Αὐτὸ ἔλειπε τώρα: νὰ περιμένει ἡ Σπύρανα τὴν ἐχτίμηση ἀπὸ τὴ Μανώλαινα. Ἰσα καὶ ὁμοῖα, βλέπετε! Ἀλλὰ, τί θὲς νάνακατεύεσαι μὲ κακοὺς ἀνθρώπους; Ὅλα νὰ τὰ περιμένεις. Ποῖος ξέρει τί μπορούσε νάλεγε πάλι ὕστερ' ἀπὸ λίγο...

Ἄλλ' ἂν ἡ Σπύρανα ἔκοψε τὲς σχέσεις μὲ τὴ Μανώλαινα, οἱ ἄλλες γειτόνισσες, ποὺ δὲν εἶχαν ζεματιστῆ ἀκόμα ἀπ' τὴ γλώσσα τῆς, ἐξέκολούθησαν νὰ τῆς μιλοῦν. Καὶ τὸ τί γινόταν μὲ τὰ λόγια ποῦθαζε ἡ συχωρεμένη, εἶναι ἀνίστοργτο. Πόσες φορὲς δὲν εἶχαν ἔρθει ἐξαιτίας τῆς στὰ λόγια ἡ γριά - Χριστίνα μὲ τὴ νύφη τῆς, ποὺ ὡς τότε δὲν εἶχε πεῖ ἡ μιὰ τῆς ἀληθῆς νὰ πάει παρατέρα. Ἐπειτα, λίγα εἶχε πεῖ γιὰ τὴ θυγατέρα τῆς κυρὰ - Γιώργαινας, ποὺ μακάρι νὰ τῆς ἔμοιαζαν ὅλες οἱ ὁμορφονιές; Ἄμ' ἡ Βασιλαῖνα τι τῆς χρώσταγε γιὰ νᾶρθει στὰ χέρια μὲ τὴν Κώσταίνα;

Μ' ἕνα λόγο, ἡ κακὰ γλώσσα τῆς συχωρεμένης εἶχε ἀναστατώσει τὴ γειτονιά, ὥστου μιὰ μέρα θοῆκε νὰ πεῖ κάτι καὶ γιὰ τὴν πάστρα τῆς κυρὰ - Νικόλαινας. Ἐ, ἐδῶ εἶχε κακὰ ξεμπερδέματα. Ἡ πάστρα εἶταν ἡ μαγία τῆς Νικόλαινας, καὶ αὐτὸ ἔφτασε γιὰ νὰ πάρει φωτιά. Κ' ἡ Νικόλαινα δὲν εἶναι ἀπὸ κείνες ποὺ χαρίζουν κάστρα. Μιὰ καὶ δυὸ λοιπόν καὶ στῆς Μανώλαινας, τὴ στρώνει στὸ βρισιδί, πιάνεται μαζί τῆς,

μαζεύεται ή γειτονιά, και τὸ πανηγύρι αὐτὸ τελειώνει στὰ δικαστήρια. Ἀχ, μὲ πόση ἀγανάκτηση γιὰ τὴ συχωρεμένη οἱ θεοφοβούμενες νοκοκυράδες ἔβαλαν τὸ χέρι στὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Δικαστήριου γιὰ νὰ ὀρκιστοῦν. Καὶ πόσες βλαστήμιες εἶχε φάει ἡ Μανώλαινα, πού ἀπὸ δαύτηνε δὲ μετάλαβε τότε καμιά τους.

Προτοῦ τελειώσει ἡ δίκη ἡ Μανώλαινα ἔπεσε στὸ κρεβάτι. Τῆνα της τὸ νεφρὸ τῆς τῶχαν βγάλει, ὅπως ἔμαθαν ἀπ' τοὺς γιατροὺς, καὶ τώρα ἄρχιζε νὰ σαπίξει καὶ τᾶλλο. Τὸ γλιγορότερο λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τῆς τὸ πετάξουν κι αὐτό. Ὁ Θεὸς ὅμως θὰ φοβήθηκε τίς φωνές καὶ τὸ κακὸ πού θὰ γινότανε ἂν ξανασηκωνότανε ἀπ' τὸ κρεβάτι, κι ἀπάνω στὴν ἐγγείρηση ἡ Μανώλαινα τὰ κακάρωσε.

Λίγες ὥρες πού ἔπειτα ἔβγαψε ἡ ἀπόφαση τοῦ Δικαστήριου, πού καταδικάζε τὴ συχωρεμένη σὲ τρεῖς ἡμέρες φυλάκιση...

— Αὐτὰ εἶχαμε, πού λές, τελείωσε ἡ Σπύραινα. Θὰ τὰ μίστευες νὰ στάλεγε κανένας ἄλλος; Καὶ ὅμως ἔτσι εἶναι. Μὴ βλέπεις πού τὰ μαθαίνεις τώρα. Εἶναι

πού δὲ θέλουμε νὰ σᾶς ἀνακατόνουμε στὰ δικά μας ἑσᾶς τοὺς ἄντρες. Γιατὶ σᾶς φοβόμαστε...

Ἔτσι κατάλαβα γιατί δὲν εἶδα καμιά γειτόνισσα στὸ σπίτι τῆς Μανώλαινας. Ὅλα τᾶλλα μποροῦσαν νὰ τῆς τὰ συχωρέσουν. Ἀλλὰ τὸν ὄρο, πού ἀναγκάστηκαν ἐξαιτίας της νὰ πάρουν, ποτέ. Καὶ τὰ γέλια πού μὲ δυσκολία κρατιώντουσαν ἀπὸ ντροπὴ στὸν κόσμο πού πέραγε, εἶταν τὸ τραγικὸ τέλος τῆς κοσομπόλας, πού πῆγαινε στὸν ἄλλον κόσμο μὲ τὸ χρέος τῆς τριήμερης φυλακῆς. Ἴσως νὰ τὸ πλήρωνε κεῖ πάνω, γνωμάτεψαν μερικές.

Ἡ Κώσταινα ὅμως, ἡ χωρατατσοῦ, αὐτὸ τὸ βόηκε ἀσυλλόγιστο καὶ παρατήρησε:

— Καλέ, ἐσεῖς λογαριάζετε τώρα τί θὰ κάνει στὸν ἄλλον κόσμο καὶ ξεχνάτε πὼς δὲ ξόφλησε ἀκόμα ἀπὸ δῶ. Οἱ χωροφυλάκοι θὰ τὴν πάρουν αὐριο ἢ οἱ παπάδες; Ἐδῶ σᾶς θέλω!...

Καὶ στὸ ἀστεῖο τῆς Κώσταινας τὰ γέλια ξέσπασαν ἀκράτητα.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Ὁ ποιητὴς Φῶτος Γιοφύλλης τυπώνει στὴ Σύρα τὸ «Τραγούδι τῆς Κοντέσσα». Ἡ ἔκδοση θάναυ καλλιτεχνικὴ καὶ θάχει τέντε δραχμές. Ὅπως μᾶς γράφει ὁ ποιητὴς: «τὸ ἔργο μου αὐτὸ πού πιστεύω νᾶνα, τὸ καλύτερό μου, καταστάλαξε στὴν τελευταία του μορφή ἐντελῶς ἀλλιώτικο παρὰ ὅπως πρωτοσκεδίαζότανε. Ἡ Κοντέσσα στὸ τέλος μὲ χαρὰ της βλέπει τὸ σύγγεφο πού φέρνει τὴν καρποφόρα μπόρα (δηλ. τὸ σοσιαλισμὸ), πού αὐτὴ δὲν τὴ φοβάται, γιατί δὲν κρατιέται τόσο ἡ ὑπαρξὴ της ἀπὸ τὸν παρᾶ, ὅσο ἀπὸ τὴν εὐγένεια, τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν καλοσύνη».

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ μιά καινούργια γερμανικὴ ἔκδοση.—Τὰ ποιήματα τοῦ γερμανοῦ Ἑρνέστου Λισσάουερ,

— Μιά νέα γερμανικὴ λογοτεχνικὴ ἔκδοση ἄρχισε τίς ἐργασίες της τελευταία μὲ τὸν τίτλο: «Τὸ διήγημα». Τὸ πρῶτο τεῦχος της περιέχει δυὸ γνωστὰ ἤδη διηγήματα τοῦ Οὕγου Χόφμανσταλ, πού ἀκολουθώντας τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, κατάργησε πιά τὸ «φόν» πού εἶχε ἴσαστε τώρα σιδνομά του.

Ἐνα ἄλλο τεῦχος ἔχει τὸ «Χορὸ» τοῦ Γιόζεφ Γρέγορ. Ἐνα «Διήγημα ἀπὸ τὸ σύγχρονο ὀλλανδικὸ ἐμπορικὸν κόσμο», ὅπου περιγράφεται μὲ πολλὴ ζωντανάδα, πὼς ἕνας ἔθραϊος τῆς Γαλιτίας εἶχε τὴν τέχνη, ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν στρατιωτῶν νὰ φτιάχνει χρυσάφι. Τὸ ἔργο φαίνεται πὼς μπαίνει βαθιά στὸ θέμα του ὅμως τοῦ λείπει τὸ καλλιτεχνικὸ μεταχείρισμα. Καὶ τοῦ λείπει ἀκόμα, κατὰ τὴν ἰδέα μας, καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἀμεροληψία, πού θαροῦμε πὼς ταυριάζει στὴν ἐποχὴ μας. Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια, πὼς μονάχα Ἑβραῖοι εἶ-

ναι κείνοι πού ξέρουν νὰ φτιάχνουν χρυσάφι ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸν ἰδρωτὰ τῶν ἀλλων; Ἐμεῖς δυσκολευόμαστε νὰ το πιστευοῦμε. Ἡ ἀντικεινὴ μας εἶναι πὼς οἱ ἔθραϊοι εἶναι μιά ἀνώτερη, πολὺ ξυπνὴ καὶ πολὺ ἱκανὴ φυλὴ πού ξέρεῖ νὰ διακρίνεται σ' ὅτι ἐπιχειρεῖ καὶ σ' ἕνα κοινωνικὸ σύστημα πού οἱ ἄνθρωποι φτιάχνουν χρυσάφι ἀπὸ αἷμα, θὰ φτιάξουν καὶ οἱ ἔθραϊοι — καὶ ἐπειδὴ εἶναι ξυπνοὶ καὶ ἐργατικοί, θὰ φτιάξουν περισσότερο ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους. Τοὺς κατηγοροῦν πὼς δὲν εἶναι πατριώτες· αὐτὸ εἶναι φυσικὸ, ἀφοῦ εἶναι σκορπισμένοι στὰ πέρατα τῆς γῆς· καὶ τάχατε εἶναι καλύτερο νὰ εἶναι κανένας πατριώτης, καὶ νὰ γερμίζει τὸ πονγί του ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸν ἰδρωτὰ τῶν ὁμοίων του. Ἡ πράξις εἶναι τέτοια ἢ ἀλλιώτικη; αὐτὸ φτάνει ἂν αὐτὸς πού τὴν κάνει εἶναι Ἰουδαῖος ἢ Σαμαρίτης, δὲν ἔχει καμιά σημασία.

Σ' ἕνα τρίτο τεῦχος, «οἱ ταραχές» τοῦ Ἑρνέστου Λόμμερ, περιγράφεται πὼς τὸ πλῆθος, ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς ἕναν κακοτυχημένο καὶ πεινασμένο ἠθοποιό, ὄρμησε στὴν ἀγορὰ καὶ ἄρπαξε ὅ,τι βόηκε.

— Αὐτὸς πού γράφει τοῦτες τίς γραμμές, δὲν εἶναι πολὺ δυνατὸς στὰ θρησκευτικὰ· αὐτὸ τὸ λέει, ὅχι μὲ σνομικὴ περηφάνεια, μὰ μὲ ἀληθινὴ λύπη καὶ ταπεινὴσῃ γιατί τὸ θεωρεῖ μιά πολὺ μεγάλη ἔλλειψη γιὰ ἕνα ἄνθρωπο πού διαφέρει γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ ζωὴ του, τὴ σκέψη του, τὴν ψυχὴ του. Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας δὲ διαφέρουν βέβαια κανένας, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως, μὰ μὲ ἄλλα σπουδαιότερα, εἶναι πὼς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει κατὰ τὸν τίτλο «Αἰώνια Πεντηκοστή» πού ἔχει δώσει ὁ γερμανὸς ποιητὴς Ἑρνέστος Λισσάουερ στὴν τελευταία του ποιητικὴ συλλογὴ, πού πολλοὶ τὴ θεωροῦνε μεγάλο φιλολογικὸ γεγονός.

«Ποιητὴς», γράφει ὁ βερολινέζος κριτικὸς Φερντινάντος Γκρέγγορ. «Αὐτοὶ οἱ ψαλμοὶ δὲν εἶ-